

JAARVERSLAG 2020

VERENIGING VRIENDEN VAN HET JENEVERMUSEUM

Alles was anders; 2020 gegijzeld door Covid-19

We ondervonden in 2020 met zijn allen de betrekkelijkheid van veel goede voornemens. Groei, ontwikkeling, verdieping werden noodgedwongen begrippen die een onvoorziene, geheel nieuwe lading meekregen. Verenigingen moesten zoeken naar methoden om nog iets voor elkaar te krijgen: zijn er methoden om activiteiten overeind te houden, slagen we erin om een uittocht van leden te voorkomen vanwege het ontbreken van verenigingsperspectief? De Vriendenvereniging van het Jenevermuseum kampte met die dilemma's. Net als het gros van alle andere verenigingen, nationaal en internationaal, maar is dat meer dan een schrale troost? En dan moest ook nog het Jenevermuseum, waarom het voor de Vriendenvereniging toch primair draait, een groot deel van het jaar zijn deuren gesloten houden.

Toch valt er voldoende te rapporten over het verslagjaar 2020. In dit verslag wordt het stramien gevolgd dat in het vorige jaarverslag werd geïntroduceerd.

Vooraf toch nog even benoemen: wat streeft de Vereniging statutair na?

De kern is 'het verlenen van steun, in de meest ruime zin van het woord' aan het Nationaal Jenevermuseum. In het kielzog daarvan noemen de statuten de versterking van de belangstelling voor het culturele jenevererfgoed.

Deze doelen tracht de Vereniging na te streven door het werven van leden en begunstigers, het financieel ondersteunen van het museum, het geven van adviezen aan het museum, het bevorderen van vrijwilligerswerk, het verzorgen van publicaties en lezingen en het verrijken van de museumcollectie.

In de ledenraadpleging van november 2020 zijn het doel en de middelen van de vereniging nog eens goed tegen het licht gehouden. In het oog springend was dat de ambassadeursrol volgens de leden een verdere uitdieping verdient; deze rol is een belangrijk element van 'steun in de ruime zin van het woord'.

Het beleid centraal

Eind 2019 – het vorige jaarverslag benoemde dat – werd in het vooruitzicht gesteld dat er in de vorm van een actieplan een vervolg zou komen op het visiedocument Vrienden in Verandering uit 2017 en het daaraan gekoppelde bestuursstandpunt uit 2019. Dat actieplan is inderdaad voorbereid en zelfs geagendeerd voor de Algemene Ledenvergadering die op 5 april 2020 zou plaatsvinden. Maar vanwege de uitbrekende pandemie werd die vergadering uitgesteld en later omgevormd tot een digitale variant (zie onder Bestuurlijke aangelegenheden). In de gekozen variant was voor het

actieplan geen logische plaats. De bespreking werd opgeschoven naar een nader te bepalen datum. In de tussentijd werd de toekomst dusdanig ongewis dat het logisch was het actieplan voorlopig te laten rusten.

Maar, via een geheel andere invalshoek, werd in 2020 toch aan beleid en toekomstvisie gewerkt. In het bestuur bestond de behoefte om beter te weten wat er leeft onder de verenigingsleden. Daarop voortbordurend lag er in april een eerste inventarisatie in ruwe vorm van hetgeen via een enquête aan de vrienden zou kunnen worden voorgelegd. Het leek een goed idee om het fijnslijpen en de verdere uitvoering van de ledenraadpleging uit te besteden. De directeur van het Jenevermuseum suggereerde om daarvoor iemand van de Reinwardt Academie in te schakelen die toch al voor een stage in het museum zou komen werken. Een eerste schriftelijk contact verliep echter moeizaam en vervolgens ging die stage vanwege de Corona-crisis ook helemaal niet door. Het bestuur besloot vervolgens om de enquête geheel zelf op te pakken, inclusief het schrijven van het onderzoeksrapport op basis van de ingevulde vragenlijsten. Het doel van de enquête was in de tussentijd, mede gegeven de pandemische omstandigheden, iets bijgesteld. De nadruk kwam te liggen op het helder krijgen van aangrijpingspunten voor de ontwikkeling van de vereniging, zowel in 'normale' tijden als in Corona-omstandigheden. Uiteindelijk werd de vragenlijst op 11 november naar de leden verzonden; op 6 december verscheen het onderzoeksrapport. Het positieve nieuws: daarin zijn voldoende aanknopingspunten en suggesties te vinden voor de (nabije) toekomst.

In een logische vervolgstap in 2021 zal het oude actieplan Toekomstvisie worden vervlochten met actiepunten die uit de ledenraadpleging voortkomen.

Leden

Het mag geen verbazing wekken dat in 2020 een neerwaartse ontwikkeling van het aantal leden valt te constateren. Dit beeld zal bij andere verenigingen in Nederland niet anders zijn geweest. In het geval van onze vriendenvereniging wreekte zich het geringere aantal activiteiten dat kon doorgaan. Bovendien was het jaarlijkse Jeneverfestival van het museum, traditioneel een belangrijke bron voor het binnenhalen van nieuwe leden, in 2020 uitsluitend in digitale vorm mogelijk. Dat verkleinde voor ons de kans op forse nieuwe aanwas.

Op 1 januari leken er 285 leden te zijn, maar na opschoning van het ledenbestand iets later in het jaar blijken het er 280 te zijn geweest. Op 31 december is dit aantal gedaald naar 256; 13 nieuwe leden konden worden verwelkomd.

Zoals voorgenomen heeft het bestuur een Bewijs van Lidmaatschap (voor 2020) ontwikkeld, waarmee leden gratis toegang tot het museum en de museummolen krijgen. Echter, omdat het museum en de molen grote delen van het jaar gesloten waren als gevolg van de door de overheid getroffen Corona-maatregelen, was het weinig zinvol om deze bewijzen op grote schaal onder de leden te verspreiden. Dat zou zinloze portokosten met zich hebben meegebracht. Deze situatie, in combinatie met de tegenvallende drukkosten, leidde tot een heroverweging binnen het bestuur. Besloten is om in te zetten op het beschikbaar stellen van een actuele ledenlijst aan de receptie van het museum op basis waarvan bij een museumbezoek de gratis toegang kan worden gegarandeerd. Het gesprek met de museumdirectie over deze variant wordt aangegaan.

Het aantal vrienden dat tevens als vrijwilliger in het museum werkzaam is, heeft zich gestabiliseerd op ongeveer 10.

Bestuurlijke aangelegenheden

Ingrijpende wijziging bestuursamenstelling

Op het front van de bestuurssamenstelling bleek 2020 geen rustig jaar. In vergelijking met het sterk vernieuwde bestuur in 2019 bood het bestuurlijke landschap eind 2020 toch weer een wezenlijk ander beeld.

Wim van den Bergh trad volgens afspraak in het voorjaar terug.

Hans van de Linde kondigde eind juni aan met zijn penningmeesterschap op 31 december te willen stoppen; Rob van der Stel legde in september zijn bestuurslidmaatschap als coördinator activiteiten neer. In het najaar is Ludo Verlinde bereid gevonden om, statutair vooralsnog op interim-basis, het penningmeester geleidelijk van Hans over te nemen. Formeel dient zijn aantreden nog door de Algemene Ledenvergadering te worden bekrachtigd. Het bestuur gaat dus in de volgende samenstelling het nieuwe jaar 2021 in: Jos Poolman (voorzitter), Kees Reichardt (secretaris), Ludo Verlinde (penningmeester a.i.), Ton Heuchemer (2de voorzitter), Leo van den Adel (2de secretaris, leden- en flessenadministrateur), vacature activiteitencoördinator, vacature pr.

Uit de vergaderingen

Bestuursvergaderingen werden door de Corona-crisis bemoeilijkt. De frequentie lag lager en meer dan in 2019 werden via een levendig e-mailcontact tussentijds zaken geregeld dan wel besluiten genomen. Vlak na de lockdown in oktober is zelfs getracht om een gehele vergadering per e-mail af te wikkelen. Dit lukte, maar het werd algemeen als een te omslachtige methode ervaren. In de eerste maanden van het jaar en in de zomerperiode kwam het bestuur vier keer bijeen; aan het eind van het jaar vond de vergadering online in beeldvorm plaats via TEAMS. Al met al telt het aantal vergaderingen dus op tot zes.

De Algemene Ledenvergadering was voor 5 april uitgeschreven, gekoppeld aan de officiële presentatie van de Vriendenfles-2020 (zie ook onder Activiteiten). De pandemie die kort daarvoor uitbrak gooide echter roet in het eten. Het bestuur maakte vervolgens gebruik van de mogelijkheid die de *Tijdelijke Spoedwet COVID-19 Justitie en Veiligheid* biedt: een volledige digitale afwikkeling van de vergadering (voor niet-digitale leden per briefpost). In de maand juni stippelde het bestuur een stappenplan hiervoor uit. Besloten werd om te focussen op statutair noodzakelijke onderwerpen: de jaarrekening inclusief het verslag van de kascommissie, het inhoudelijk jaarverslag en de notulen van de voorgaande vergadering. Dat leverde op alle onderdelen goedkeuring van de ledenvergadering op, waarmee de decharge van het bestuur een feit was. Aangetekend moet worden dat het aantal reacties vanuit de leden beperkt was.

Zoals in 2019 in de Algemene Ledenvergadering was afgesproken, stuurde het bestuur eind 2020 de begroting-2021 naar alle leden. Daarop zijn geen bezwaren binnengekomen. Deze begroting kan daardoor als leidraad voor het bestuur dienen tot aan het moment van goedkeuring door de Algemene Ledenvergadering in 2021.

Juridische kwesties

Het aanvragen van de ANBI-status (Algemeen Nut Beogende Instelling), waarmee schenkingen en legaten aan de Vereniging worden gefaciliteerd, bleef in 2020 boven de markt hangen. Ook hier is de Corona-crisis een belangrijk deel van de verklaring. Het formuleren van een beleidsplan – een van de vereisten – werd door het verzanden van het actieplan Toekomstvisie opgehouden. Met het gereedkomen van het onderzoeksrapport ledenraadpleging kan de draad weer worden opgepakt. Van belang is echter dat het Jenevermuseum en de Stichting de Gekroonde Brandersketel – eigenaar van de collectie en de gebouwen – in 2020 stappen hebben gezet wat betreft verwerving van donaties en legaten. Een goede afstemming is een eerste vereiste. Om die reden wacht het bestuur na het vertrek van Marjolein Beumer op het aantreden van een nieuwe directeur.

Overleg met en advisering aan museum

Het periodieke overleg tussen de museumdirecteur en de voorzitter van de Vereniging dat in 2019 werd gestart, is in 2020 gecontinueerd. Ondanks de pandemie vond er een keer of vier overleg plaats, hetzij in fysieke zin dan wel via de digitale beeldvariant. Tijdens dat overleg, maar ook via tussentijdse e-mails voorzag de voorzitter, als verlengstuk van het bestuur, de directeur van advies. De onderwerpen waren divers van aard. Aan het eind van het jaar bereidde het verenigingsbestuur een uitgebreid advies voor ten behoeve van het beleidsplan 2021-2025 van het museum, dat in de loop van 2021 moet gaan meedraaien in de subsidiecarrousel. Dit advies is aangeboden aan Peter Elderman die, na het vertrek van Marjolein Beumer, als interim-directeur de honneurs heeft waargenomen.

In 2020 is op verschillende momenten aandacht besteed aan de bestemming van de jaarlijkse financiële bijdrage van de vereniging aan het museum. Met Marjolein Beumer werd gediscussieerd over een vervanging van de banieren bij de museumentree, over een kunstwerk van Willem den Broeder (*het Jenevermeisje*), maar meer nog over de zinvolheid van de aanschaf van een elektrische transportfiets voor het overbrengen van collectie-onderdelen van het depot naar het museum en vice versa. Het nut van zo'n fiets bleef voor het bestuur discutabel. Daarom koos het voor het beschikbaar stellen van € 5.000 aan de Stichting de Gekroonde Brandersketel voor een duidelijke markering van de in 2021 te realiseren nieuwe entree van het museum in de door de gemeente nieuw te creëren Locomotiefsteeg tussen het museum en de Havenkerk. Het gaat hierbij om tegels met afdrucken van brandijzers naar het ontwerp van Sjef Hendericks. De deelname van de Vriendenvereniging aan het project wordt uiteraard in/bij het ontwerp zichtbaar gemaakt. Het bestuur toonde zich bovendien in principe bereid om een extra bijdrage van maximaal € 2.000 te leveren voor een ander doel. Aan het eind van het jaar oordeelde het dat het beter was deze voorziening door te schuiven naar 2021, en deze in te zetten in het kader van het 25-jarig bestaan van het museum.

In februari vond een kennismaking en brainstormsessie plaats, waarbij het voltallige museumbestuur, de museumdirecteur en het grootste deel van het verenigingsbestuur aanwezig waren. Dat gebeurde onder onafhankelijk voorzitterschap van Marielle Hendriks, directeur Erfgoedhuis Zuid-Holland. Vele aspecten gerelateerd aan de binding en samenwerking tussen de vereniging en het museum passeerden de revue. Een concreet gedeeld voornemen is om via het optekenen van verhalen van vooral ouderen (oudere vrienden) de jenevergeschiedenis levend en toegankelijk te houden: aan te duiden als 'oral history'. Johan de Koster van het museumbestuur zal als voortrekker van het project optreden. Om bekende redenen – de Corona-hobbel – is de voortgang vertraagd. Hopelijk kan in 2021 een doorbraak worden geforceerd. Het voornemen van de vereniging om een ledenenquête te houden (zie 'Het beleid centraal') werd aan museumzijde als nuttig en interessant ervaren. Na afloop van de brainstormsessie toonden alle partijen zich tevreden over de sfeer en de wederzijdse intenties. Afsproken werd om een dergelijke bijeenkomst jaarlijks, of zo veel als nodig blijkt, te herhalen.

Activiteiten

Nieuwjaarsbijeenkomst

Ongeveer 60 vrienden woonden op 12 januari de zeer geslaagde Nieuwjaarsbijeenkomst bij. Deze was in nauwe samenwerking tussen de vereniging, het Jenevermuseum, het Jenevergilde *Het Gulden Glaasje* en het Zakkendragersgilde *Anthonis* tot stand gekomen. Er konden toespraken van de burgemeester, de museumdirecteur en de voorzitter respectievelijk dekens van de organiserende

partijen worden beluisterd. Van gemeentelijke zijde gaf naast de burgemeester ook de wethouder van Cultuur acte de présence.

Eind 2020 waren de voorbereidingen voor de Nieuwjaarsbijeenkomst van 2021 in volle gang, wederom in brede samenwerking tussen dezelfde organiserende partijen. Helaas moet worden uitgegaan van een digitale variant via ZOOM. Een jeneverquiz zal hierin een belangrijke plaats innemen.

Vriendenfles 2020

Het bestuur had een bewuste koppeling voor ogen tussen de Algemene Ledenvergadering en een aansprekende activiteit, in casu de officiële presentatie van de 16de vriendenfles. Het etiket daarvan was ontworpen door Willem den Broeder. Maar ja, Corona... Gelukkig kwam er in de zomermaanden van overheidswege een versoepeling van de maatregelen en kon in aangepaste vorm op 19 september een flespresentatie plaatsvinden. Maximaal 60 vrienden mochten de presentatie bijwonen. De Melcherszaal was daarvoor te klein, daarom werd uitgeweken naar de Westvestkerk. Daar nam de burgemeester volgens traditie het eerste exemplaar in ontvangst. Om meer vrienden in de gelegenheid te stellen de bijeenkomst bij te wonen, werd met professionele hulp online een livestream getoond. Hiervoor bleek op het betreffende tijdstip weinig belangstelling te zijn. Meer succes had het samenvattende filmpje op de website van de vereniging. Een vooraf opgenomen promotiefilm over de vereniging en de vriendenfles werd getoond tijdens het digitale Jeneverfestival op 12 september.

De vriendenfles is voor de vrienden met certificaat verkrijgbaar tegen een voordelige prijs. Zo'n 120 leden kiezen voor een lidmaatschap 'met fles'.

Sociëteit De Locomotief

De programmering van lezingen in het kader van *Sociëteit De Locomotief* had te leiden onder de beperkingen vanwege de pandemie.

Op 1 maart kon nog wel een positief beoordeelde lezing plaatsvinden, die werd verzorgd door Wim Lagendijk. Hij verhaalde voor een circa 20-koppig publiek over het jeneverlandschap in Nederland. O.a. het jeneverkabinet in het museum, dat tevens iets van de nationale jenevergeschiedenis laat zien, flesvormen en de merkenrijkdom in Nederland passeerden de revue. De vereniging kan hopelijk nog veel plezier beleven aan de informatiediversiteit die deel uitmaakt van zijn verhaal.

Leo Fontijne van Van Toor Distilleerderij stond als volgende spreker gepland. Helaas, door de hernieuwde lockdown na de zomer moest worden uitgegaan van een digitale variant, in casu een film. Die variant kon niet van de grond komen, omdat in die vorm niet alleen het door de spreker gewenste fysieke contact zou vervallen, maar ook de proeverij die hij in zijn lezing wilde vervlechten.

Na het leggen van enkele contacten voor digitale lezingen moest het bestuur besluiten dat deze niet in 2020 konden worden georganiseerd.

Publicaties

De periodieke nieuwsbrief die blijkens de uitkomst van de ledenraadpleging hogelijk wordt gewaardeerd door de vrienden, werd in 2020 wederom in hoge frequentie uitgebracht. Gelijk aan 2019 verschenen in 2020 weer zes nieuwsbrieven. Tussendoor communiceerde het bestuur met de vrienden via korte e-mailberichten over relevante ontwikkelingen binnen het museum en de vereniging. Ten slotte was er een levendige communicatie over de Algemene Ledenvergadering en de enquête.

Het artikel dat Theo Reyman in samenwerking met Theo van Giezen in 2019 schreef voor het jubileumnummer van het glashistorische tijdschrift *De Oude Flesch*, blijkt in 2020 niet te zijn geplaatst.

Excursies

Excursies hadden het meeste te leiden onder het virus. Alles stond in de steigers voor een bezoek op 25 april aan Zuidam in Baarle-Nassau: het programma was rond, de bus was gereserveerd en er was veel animo onder de vrienden. Helaas, de excursie kon/mocht niet doorgaan. De vereniging heeft door de annulering gelukkig geen noemenswaardige financiële schade geleden.

Het moge duidelijk zijn dat de rest van 2020 zonder excursie bleef.

Inbreng in activiteiten Nationaal Jenevermuseum

Voor zover het museum activiteiten kon organiseren, waren deze in het algemeen digitaal van aard. Aanknopingspunten voor het aanhaken van onze vriendenvereniging waren lastig te vinden. Dat gold bijvoorbeeld voor het Stokersfestival. Sterker nog: zelfs met betrekking tot het jaarlijkse Jeneverfestival, dat op 12 september in digitale vorm plaatsvond, kon de vereniging – behoudens het promotiefilmpje voor de vereniging en de flespresentatie – niets betekenen. Het bleek na overleg met het museum ook niet mogelijk om een relevant lokkertje voor de vrienden te bieden.

Een flink succes daarentegen was de tentoonstelling in de Melcherszaal met kunstwerken van de ontwerper van het etiket van onze vriendenfles, Willem den Broeder. Deze expositie lokte veel positieve reacties uit. Maar een groter publieksbereik dan door de beperking van het museumbezoek mogelijk was, zou verdiend zijn geweest. Wellicht kan het verenigingsbestuur inzetten op een herhaling van deze expositie in betere tijden.

Het bestuur heeft een traject ingezet dat moet leiden tot het verbeteren en aantrekkelijker maken van de vitrine in de Melcherszaal met informatie over de vriendenvereniging en de vriendenfles.

Activiteiten in de regio

Het was in 2020 niet mogelijk om voor de vereniging kansrijke activiteiten te vinden met het oog op werving van nieuwe leden.

Samenwerking met zusterorganisaties

De focus qua samenwerking was dit jaar vooral gericht op het warmhouden van een aantal contacten en op voorzichtige aanzetten om te komen tot een kansrijk cultureel platform. Naast de bestaande contacten met het Jenever- en het Zakkendragersgilde is via een overleg tussen alle betrokken voorzitters en dekens een basis gelegd om de band met de Historische Vereniging Schiedam structureel aan te halen.